

In Nederland zijn we tegen kap van het tropisch regenwoud, maar een deel van een internationaal belangrijk watergebied in onze eigen regio wordt volgebouwd. Ecologische verbindingen, de slagaders van de natuur, worden doorsneden. Met de bouw van IJburg in het IJmeer wordt de geloofwaardigheid van de politiek op het spel gezet.

Eric Fokke

Slagader van Moeder Natuur is in gevaar bij bouwen in IJmeer

Het is opmerkelijk dat in eerste afwegingen van bouwlocaties in en rond Amsterdam de ecologische waarde van het IJmeer als 'neutraal' werd beoordeeld en IJburg extra goed scoorde als bouwplek. Alom is ook de politiek echter tot het inzicht gekomen dat het meer juist een heel grote natuurwaarde heeft. Maar bouwen wil zij er nog steeds. Uit milieu-effect-rapporten blijkt dat het IJmeer een van de schoonste onderwaterbodems van Nederland heeft. Op die bodem komen grote hoeveelheden wormen en driehoeksmosselen voor. In het water zit veel plankton, spiering en andere vissen. Dat maakt het IJmeer tot een belangrijk gebied voor trekvogels.

Het is niet voor niets dat volgens afspraken die in internationaal verband zijn gemaakt, en waaronder ook de handtekening van Nederland staat, het IJsselmeer, en zeker ook het relatief ondiepe IJmeer, tot internationaal belangrijk natuurgebied, een zogenaamd 'Wetland' kan worden benoemd. Het gebied voldoet ruim aan de richtlijnen daarvoor,

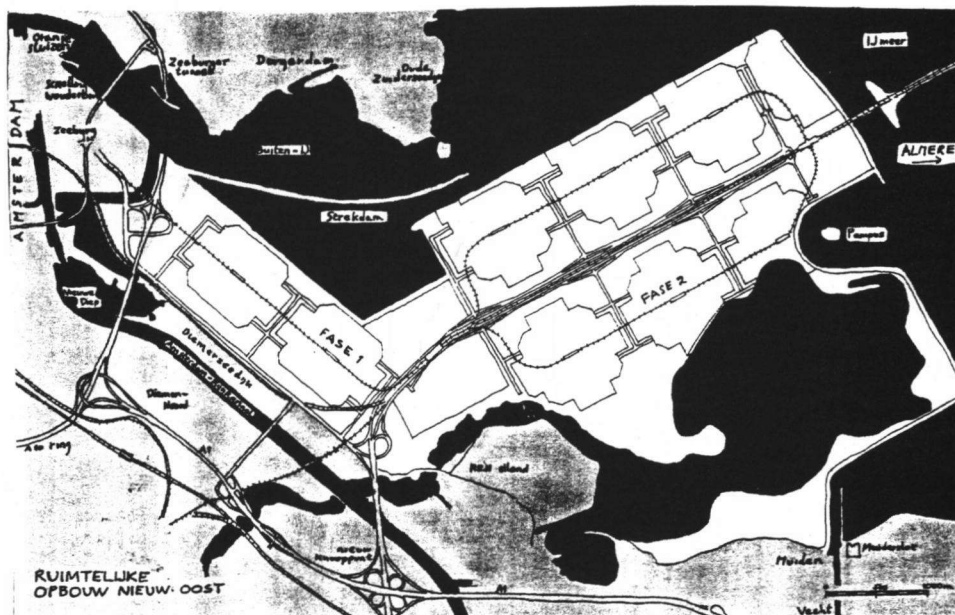
maar aanmelding voor die status vindt niet plaats. Een paar kleine strookjes uitgezonderd.

Een 'Wetland' is belangrijk voor vogels en het IJmeer staat dan ook bekend als waardevol rustgebied en eettafel, fourageergebied. Enkele soorten verblijven er een winter lang. Vooral voor kuif- en tafeleenden, maar nog veel meer soorten, is het meer zeer belangrijk als overwinteringsgebied.

Andere soorten, zoals de reuzenstern, hebben het meer nodig om bij te tanken op hun tocht van het hoge noorden naar Afrikaanse natte natuurgebieden. Zij vliegen langs een keten van fourageergebieden. Een keten

waarvan een aantal schakels steeds zwakker wordt, omdat gebieden of verdwijnen of te veel verstoord worden. Met het gevaar dus dat vogelsoorten de afstanden tussen overwinterings- en broedgebieden niet meer kunnen overbruggen en verdwijnen.

De plannersmakers van IJburg beloven de natuur die verloren gaat bij de aanleg van de woonwijk te compenseren. Daarvoor worden langs de Waterlandse kust gebieden ondieper en geschikt gemaakt voor driehoeksmosselen om zich te vestigen. Ook aan de kant van de Diemerzeedijk zijn van die plekken gepland. Men spreekt van een

verbetering van de kwaliteit van de natuur.

Maar deze plannen om de natuurschade te compenseren zijn een sigaar uit eigen doos. Het IJmeer en de Waterlandse kust maken reeds deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Dat betekent dat die gebieden op zich al zeer waardevol zijn voor de natuur en nog verder ontwikkeld zouden kunnen worden. Los van IJburg.

Er wordt dus helemaal niets toegevoegd, hooguit een al bestaande waarde wat opgepept. Nu al zwemmen op die plekken vele vogels. En zekerheid over de plannen om de natuur daar in kwalitatieve zin te verbeteren is er niet. Of de natuur zich inderdaad ontwikkelt zoals achter de tekentafel verzonnen is, is de vraag.

Volgens de plannen moeten delen van het meer verboden worden voor pleziervaart en surfplanken om de vogels rust te bieden. Bovendien veronderstelt men dat de seizoenen van de sporters en die van de rustende vogels elkaar niet overlappen. Gesurfd en gekanoed wordt er tegenwoordig echter bijna een heel jaar door. En hoe zal straks de handhaving van de rust er uit zien, als zich midden in het meer veertigduizend mensen vestigen, die allemaal dromen van een boot, plank en kano voor de deur? De verstoring zal groot zijn.

Voor de vogels is de maat vol. Al vele tientallen jaren worden ze van de ene plek naar de andere gejaagd omdat mensen hun leefgebieden opeisen. De optimale eettafels en rustplekken verdwijnen steeds meer, de vogels moeten het doen met wat rest. Tot een omslagpunt wordt bereikt en soorten verdwijnen. Vogelonderzoek heeft al vastgesteld dat aantallen van enkele soorten teruglopen. Het nonne-

tje, een visetend eendje, wordt op het IJmeer steeds minder vaak gezien. De huidige verstoring heeft dus al gevolgen.

Het IJmeer is een belangrijke schakel tussen natuurgebieden ten noorden en ten zuiden van het IJ, het Vechtplassengebied. Versterking van natuur langs de oevers van het meer verandert weinig aan het doorsnijden van deze verbinding.

Van zeer groot belang zijn ook de Diemerzeedijk en het PEN-eiland. De dijk is zeer zwaar verontreinigd en daarom door mensen amper bezocht. Dankzij die rust heeft zich daar een ongekende vogel- en plantenrijkdom gevestigd met een uitstraling voor een veel groter gebied dan Amsterdam alleen.

236 Vogelsoorten zijn daar waargenomen, onder meer buidelmezen en blauwborsten komen er voor, de ijsvogel broedde er nog voor de strenge winter inviel. Tweehonderd plantensoorten en 22 soorten zoogdieren zijn geteld.

Vanuit dergelijke gebieden, zogenoemde ecologische kerngebieden, vindt uitwisseling van dieren plaats met andere kleinere en geïsoleerde plekken in het land. Valt een kerngebied weg, dan vergroot de kans dat bepaalde vogelsoorten in die kleine restgebiedjes ook zullen verdwijnen. Of dat nieuwe geschikte plekken niet bevolkt worden.

De Diemerzeedijk wordt gesaneerd en voor een belangrijk deel geschikt gemaakt voor sportvelden en recreatie. Ook het PEN-eiland zal niet vrij zijn van verstoring. Deze stra-

tegische schakels in belangrijke verbindingroutes van vogels en andere dieren worden ernstig aangetast. Het is overigens bizar dat de milieulobby tegenwoordig al gifbelten in het land moet koesteren.

Met IJburg staat de geloofwaardigheid van de politiek op het spel. Het is leuk als diverse stadsdelen allerlei ecologische verbindinkjes aanleggen, al dan niet met moerasvlotjes in grachten, maar werkelijk belangrijke verbindingen van nationaal en internationaal belang worden doorsneden.

In het natuur beleidsplan en andere nota's van het Rijk worden veel goede voornemens geuit over het in stand houden en ontwikkelen van de natuur. Soorten als otter en bever worden genoemd. Zij zouden weer door de Ecologische Hoofdstructuur moeten banjeren. En uitsluitend als werkelijk nergens anders meer dan in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden gebouwd, mag het onder de voorwaarde dat het verlies elders wordt goed gemaakt.

Deze voornemens worden niet waargemaakt. De 'must' om in het IJmeer te bouwen is aanvechtbaar en compensatie vindt niet plaats. Ga dan op een internationaal podium nog eens vertellen dat in Brazilië de regenwouden overeind moeten blijven en dat Afrika de moerassen en delta's moet sparen. (Eerder gepubliceerd in Weekmedia, 28-08-96).

